

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Історія держави і права України»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень.
Код і найменування спеціальності, тип і назва освітньої програми	081 Право, освітньо-професійна програма Правознавство.
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна.
Курс, семестр	1 курс, 2 семестр.
Трудомісткість	Загальна кількість годин – 165 год. Кількість кредитів – 5,5 кредити ЄКТС.
Мова(и) викладання	Державна.
ННІ / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій, кафедра підприємництва і права.
Контактні дані розробника(ів)	 <p>Валерія ОСТАШОВА кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва і права/ <i>e-mail:</i> valeriia.ostashova@pdau.edu.ua <i>роб. тел.</i> (0532) 56-95-64 <i>сторінка викладача:</i> https://www.pdau.edu.ua/people/ostashova-valeriya-oleksandrivna</p>
Мета вивчення навчальної дисципліни	Формування у здобувачів вищої освіти як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів необхідного базису знань про визначальні факти, явища, процеси, закономірності і тенденції державно-правового розвитку України з урахуванням конкретного історичного періоду.
Компетентності	<p><i>Загальні:</i></p> <p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.</p> <p><i>Фахові:</i></p> <p>СК 2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.</p> <p>СК 3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.</p>

	СК 10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
Результати навчання	РН 2. Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи. РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
Методи навчання	<i>Словесні методи</i> (лекція, бесіда); <i>наочні методи</i> (презентації, ілюстрування); <i>практичні методи</i> (виконання ситуаційних завдань, аналіз наукових та історичних джерел); <i>методи самостійної роботи</i> (виконання вдома завдань самостійної роботи); <i>методи формування пізнавальних інтересів</i> (створення ситуації інтересу, ситуації новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду, навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації); <i>інтерактивні методи</i> (дискусії, мозковий штурм, інтерактивної взаємодії).
Програма навчальної дисципліни	Тема 1. Історія держави і права України як наука і навчальна дисципліна Тема 2. Перші державні утворення та їх право на території Північного Причорномор'я і Приазов'я Тема 3. Ранньофеодальна держава Київська Русь. Право Київської Русі. Тема 4. Галицько-Волинська держава та її право (XIII — друга половина XIV ст.) Тема 5. Литовсько-Руська держава та її право (друга половина XIV – XVI ст.). Тема 6. Право Запорізького козацтва у XVI – на поч. XVIII ст. Запорозька Січ, її військово-адміністративний устрій та право Тема 7. Суспільно-політичний лад і право на українських землях у складі Речі Посполитої (друга половина XVI — середина XVII ст.). Формування правової системи України у період визвольних змагань середини XVII ст. Тема 8. Українська гетьманська держава та її право (середина XVII — кінець XVIII ст.). Ліквідація української державності та національної правової системи у складі Російської імперії. Тема 9. Зміни у правовому статусі українських земель під час перебування у складі Оттоманської та Австрійської імперій в др. пол. XVII – поч. XX ст. Тема 10. Суспільно-політичний устрій та право на українських землях у складі Російської імперії (XIX — початок XX ст.) Тема 11. Відродження української національної державності та розвиток права у 1917-1920-тих рр. Тема 12. Державно-правове будівництво в УСРР (1919-1921 рр.) та в період нової економічної політики (1921 — поч.1929 р.). Тема 13. Держава і право України в період тоталітарно-репресивного режиму (30-ті рр. XX ст.). Тема 14. Приєднання західноукраїнських земель до складу УРСР. Держава і право України в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.). Тема 15. Держава і право України від періоду десталінізації до «перебудови». Тема 16. Розбудова правової системи незалежної України після розпаду СРСР і до прийняття Конституції України у 1996 р. Розвиток держави і права України на сучасному етапі
Стратегія оцінювання результатів навчання	Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення тем та курсу оцінюються у відповідності до форм поточного та

	<p>семестрового оцінювання результатів навчання. Формами контролю знань здобувачів вищої освіти є: виконання вправ на практичних заняттях; опитування; виконання тестів; виконання завдань самостійної роботи; написання контрольної роботи здобувачами вищої освіти заочної форми навчання; екзамен.</p>
<p>Політика навчальної дисципліни</p>	<p><i>1. Академічна доброчесність</i> Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.</p> <p><i>2. Неформальна/інформальна освіта</i> На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.</p> <p><i>3. Дедлайни та перескладання</i> Виконання завдань з порушенням термінів без поважних причин оцінюється на нижчий на 25% бал. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин з дозволу директорату.</p>
<p>Передумови для вивчення навчальної дисципліни (за потреби)</p>	<p>Передумовою для вивчення дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при формуванні відповідних компетентностей при вивченні предметів у загальноосвітніх навчальних закладах «Всесвітня історія» (рівень стандарту / академічний рівень; профільний рівень) (за програмами до вересня 2018 року) або «Історія України (рівень стандарту). Історія: Україна і світ. Історія України: всесвітня історія (інтегрований курс)» (за програмами з вересня 2018 року); «Правознавство» (рівень стандарту / академічний рівень; профільний рівень) (за програмами до вересня 2018 року) або «Громадянська освіта (інтегрований курс)» і «Правознавство» (профільний рівень) (за програмами з вересня 2018 року).</p>
<p>Рекомендовані джерела інформації</p>	<p style="text-align: center;">Основні</p> <p>1. Історія держави та права : навч. посібн. / Д.Є. Забзалок, В.С. Макарчук, В.Я. Марковський, В.Д. Яремчук, Н.Я. Рудий (Заг. ред. Д.Є.Забазалюка та В.Я. Марковського) ; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів : СПОЛОМ, 2021. 438 с.</p> <p>2. Історія держави та права України (схеми та таблиці): навчальний посібник / О. В. Шкуратенко, Д. І. Курас та ін. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 170 с.</p> <p>3. Історія держави і права України. / Трофанчук Г.І. Київ: Юрінком Інтер 2019. 568 с.</p>

4. Терлюк І. Я. Історія держави і права України: навч. посіб. Вид. 4-те, зі змінами. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 772 с.

Допоміжні

1. Аракелян М. Р. Еволюція інституту адвокатури на українських землях за Статутами Великого князівства Литовського. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 99-103.
2. Атаманова Н. В. Литовські статuti як історичні пам'ятки у системі вітчизняних джерел права. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2014. Вип. 10-1(1). С. 22-24.
3. Атаманова Н. Конституція П. Орлика в сучасному державотворенні України. Юридичний вісник. 2014. № 6. С. 228-233.
4. Бедрій М. Статuti Великого князівства Литовського як джерела правового регулювання діяльності копних судів на українських землях (1529-1842 рр.). Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 145-150.
5. Безрук Т. В. Історико-правові засади організації та функціонування Малоросійської колегії в Гетьманщині (1722–1727 рр.). Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2014. Вип. 28(1). С. 10-14.
6. Бойко І. Й. Польське право як важливе джерело Статутів Великого князівства Литовського (1529-1588 рр.). Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 32-39.
7. Вовк О. Й. Литовські статuti – джерело міського права України XVI – першої половини XIX ст. Часопис Київського університету права. 2012. № 1. С. 12-16.
8. Гайворонська І. М. Примирення сторін кримінального конфлікту за Литовськими статутами. Університетські наукові записки. 2009. № 2. С. 24-27.
9. Горяга О. Вплив Зборівського договору 1649 року на формування міжнародної правосуб'єктності України-Гетьманщини та його значення. Юридичний вісник. 2016. № 1. С. 162-166.
10. Долматова Н. І. Волинський статут як джерело Статуту Великого князівства Литовського 1588 року. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 39-44.
11. Журбелюк Г. В. Регулювання проблем судоустрою Статутом Великого князівства Литовського 1588 р.: осучаснення досвіду. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 121-127.
12. Єна І. О. Покарання за злочини проти основ національної безпеки (держави) відповідно до норм Руської правди та Литовських статутів. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право". 2018. Вип. 29. С. 87-95.
13. Єна І. О. Покарання за злочини проти основ національної безпеки (держави) відповідно до норм Руської правди та Литовських статутів. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право". 2018. Вип. 29. С. 87-95.
14. Єна І. О. Покарання за злочини проти основ національної безпеки (держави) відповідно до норм Руської правди та Литовських статутів. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право". 2018. Вип. 29. С. 87-95.
15. Єрмолаєв В. М. Правда Руська Ярослава Мудрого: до витоків і традицій вітчизняного законодавства. Проблеми законності. 2015. Вип. 129. С. 3-10.
16. Задорожній О. В. Міжнародно-правовий статус Гетьманщини після смерті Б. Хмельницького: від полівасалітетної державності до втрати статусу державного утворення. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. 2013. Вип. 6-1(2). С. 221-226.
17. Іванов В. М. Модель гетьманської держави парламентського типу в Конституції Пилипа Орлика. *Dictum factum*. 2020. № 1. С. 90-96.
18. Історія держави і права України: академ. курс: підручник / Б. Й. Тищик, І. Й. Бойко. Київ: Ін Юре, 2015. 808 с.
19. Історія держави і права України. Академічний курс. У 2 т. За ред. В.Я. Тація. Київ : Основа, 2003. 420 с.

20. Історія держави і права України: підручник / В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолюєв, В. О. Рум'янцев та ін.; за ред. В. Д. Гончаренка. Харків: Право, 2013. 704 с.
21. Клименко С. В. Види злочинів, система покарань і судочинство за «Руською правдою». Південноукраїнський правничий часопис. 2012. № 3. С. 214-217.
22. Коваль Т. Система покарань за Руською Правдою та Двинською статутною грамотою 1397 р.: порівняльно-правове дослідження. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2010. Вип. 82. С. 75-79.
23. Колос М. І. Об'єктивні ознаки кримінально-правових положень Руської Правди. Університетські наукові записки. 2012. № 1. С. 561-566.
24. Колос М. І. Суб'єктивні ознаки кримінально-правових положень Руської Правди. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2012. № 3. С. 130-134.
25. Колос М. Конституційні основи кримінально-правової політики Української Народної Республіки (1917–1918 роки). Вісник Конституційного Суду України. 2016. № 2-3. С. 216-224.
26. Кравець Т. Є. Політико-правовий аналіз Конституції Пилипа Орлика 1710 року. Журнал східноєвропейського права. 2018. № 51. С. 218-224.
27. Крейберт Р. В. Брест-Литовська мирна угода УНР з Центральними державами 1918 року (історико-правовий аспект). Вісник Національного університету внутрішніх справ. 2004. Вип. 27. С. 223-230.
28. Кузьменко В. Б. До питання про соціально-економічні та політико-правові підстави проголошення Української Народної Республіки. Актуальні проблеми політики. 2018. Вип. 61. С. 265-275.
29. Кулішенко О. Ю. Джерела правового регулювання земельних відносин в Гетьманщині у період другої половини XVII-першої половини XVIII ст. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Право. 2014. Вип. 25. С. 31-34.
30. Литвиненко Т. М. Структура Статуту Великого князівства Литовського 1588 року. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 74-77.
31. Литовченко Л. А. Розсуд у цивільному праві Української держави XI-III століть за «Руською Правдою». Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 3. С. 31-49.
32. Лотюк О. С. Конституція Пилипа Орлика 1710 року як першооснова конституційно-правових засад громадянського суспільства в Україні. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2014. Вип. 3-4. С. 30-37.
33. Луцький І. М. Християнські основи козацького права. Університетські наукові записки. 2011. № 2. С. 40-44.
34. Любченко Д. І. Система покарань у кримінальному праві Гетьманщини другої половини XVII – першої чверті XVIII ст. (за судовою практикою). Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2006. № 35. С. 97-102.
35. Макаренко О. В. Магдебурзьке право як основа самоврядування міст Гетьманщини. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2010. № 3. С. 57-59.
36. Макаренко О. В. Поняття та склад злочину за джерелами права Гетьманщини. Право і суспільство. 2011. № 1. С. 57-60.
37. Макачук В. В. Правовий статус реєстрового козацтва в соціальній структурі в XVI-XVII ст. в Україні. Наше право. 2014. № 4. С. 17-23.
38. Макачук В. В. Трансформація правового статусу реєстрового козацтва в умовах ліквідації Української гетьманської держави. Журнал східноєвропейського права. 2019. № 63. С. 67-74.
39. Мандук Т. С. Руська Правда як джерело укладання Статутів Великого князівства Литовського. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 59-3.
40. Мартинюк О. В. Вбивство як злочин проти життя жінки за Литовським статутом. Правничий часопис Донецького університету. 2015. № 1-2. С. 91-99.

41. Мартинюк О. В. Злочини проти здоров'я жінки за Литовським Статутом. Журнал східноєвропейського права. 2016. № 31. С. 60-65.
42. Музиченко П. П. Статут Великого князівства Литовського 1529 року: від права усного до права писаного. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 45. С. 135-139.
43. Музиченко П. П. Статути Великого князівства Литовського – видатна пам'ятка права слов'янських народів. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 7-14.
44. Нелін О. І. До питання спадкового права за Статутом Великого князівства Литовського 1529 року. Право і Безпека. 2005. Т. 4, № 6. С. 160-163.
45. Ніколаєнко Т. Б. Звичаєве право скіфської держави. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2014. № 8. С. 51-56.
46. Огірко Р. С., Ярешко Д. Морально-етичні засади української козацької держави за Конституцією Пилипа Орлика. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. 2015. Вип. 28. С. 123-129.
47. Остапенко Т. О. "Права, за якими судиться малоросійський народ" 1743 р. – важливий етап систематизації права України-Гетьманщини XVIII ст. Актуальні проблеми політики. 2014. Вип. 51. С. 440-446.
48. Остапенко Т. О. Вплив Статуту Великого князівства Литовського 1588 року на формування системи права України-Гетьманщини другої половини XVII – 80-х рр. XVIII ст. Актуальні проблеми держави і права. - 2009. - Вип. 49. - С. 212-216.
49. Остапенко Т. О. Вплив німецького міського права на розвиток правової системи України-Гетьманщини у другій половині XVII – 80-х рр. XVIII ст. Актуальні проблеми держави і права. 2012. Вип. 63. С. 279-285.
50. Остапенко Т. О. Застосування норм звичаєвого права як важливий чинник розвитку правової системи України-Гетьманщини у другій половині XVII – 80-х рр. XVIII ст. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 58. С. 136-143.
51. Осташова В. О., Липій Є. А. Конгреси Священного союзу як інструменти встановлення міжнародного правопорядку. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 448-452.
52. Осташова В. О., Липій Є. А., Пивовар А. В. Священний союз: передумови, створення та плани на встановлення міжнародного правопорядку. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 41-46.
53. Осташова В. О., Шведенко П. Ю., Чаплигіна А. Р. Деякі юридичні та практичні аспекти реалізації столипінської аграрної реформи на Полтавщині. Вісник Ужгородського національного університету Серія «Право». 2019. №54. Том.1. С. 24-28. URL: <http://visnyk-juris-uzhnu-uz.com/wp-content/uploads/2020/12/No.54-1.pdf>
54. Охотницька Н. В. Система повітових судів на українських землях за Литовським статутом 1566 р. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2013. Вип. 10. С. 357-360.
55. Пальонко І. М., Коваль В. А. Склад злочину за Руською Правдою. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2011. Вип. 7. С. 220-222.
56. Пасічник М. С. Руська правда як основний законодавчий документ Давньої Русі. Квалілогія книги. 2013. № 1. С. 89-98.
57. Петровська Н. В. Закріпачення селянства за Статутом Великого князівства Литовського 1529 року. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 188-193.
58. Петровський В. М. Поліцейська функція у діяльності судових чиновників за Статутами Великого князівства Литовського. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 116-121.
59. Погорецький М. А. Розшук злочинців та доазування їхньої вини за часів Руської Правди. Право і Безпека. 2002. № 3. С. 73-77.
60. Покарання як основний захід кримінально-правового характеру за Руською правдою. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Право». 2011. Вип. 16. С. 119-124.

61. Рум'янцев В. О., Перчакова Л. О. Історія розробки і джерела Литовського статуту 1529 року. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2001. Вип. 16. С. 113-119.
62. Саленко В. І. Вплив Статутів Великого князівства Литовського на розвиток правової думки в Україні. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 78-82.
63. Стеньгач Н. О. Роль права в суспільно-політичному житті української козацької держави (друга половина XVII–XVIII ст.ст.). Університетські наукові записки. 2019. № 3. С. 21-32.
64. Стецюк Н. Конституція Української Народної Республіки 1918 року: теоретико-правова характеристика. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2018. Вип. 20. С. 155-161.
65. Страхов М. М. Основні риси державного ладу Боспорського царства. Вісник університету внутрішніх справ. 1999. Вип. 7(2). С. 158-163.
66. Токарчук О. В. Переяславський договір 1654 р. в оцінці вчених діаспори у 20-40 рр. XX ст. Часопис Київського університету права. 2018. № 3. - С. 50-53.
67. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Рецепція римського права у статутах Великого князівства Литовського: чинники, передумови та деякі результати. Актуальні проблеми держави і права. 2009. Вип. 49. С. 14-24.
68. Хрестоматія з історії держави і права України. За ред. В.Д. Гончаренка. Київ : Ін Юре, 1997. 870 с.
69. Худояр Л. В. Правове регулювання статусу населення Гетьманщини актами гетьмана Івана Мазепи. Правова держава. 2017. Вип. 28. С. 47-58.
70. Худояр Л. В. Становлення принципу рівності у правовій ідеології українського козацтва наприкінці XVI – у першій третині XVII століття. Часопис Київського університету права. 2013. № 3. С. 75-78.
71. Шершенькова В. А. Військові злочини за Статутами Великого князівства Литовського (XVI ст.). Правова держава. 2019. № 36. С. 36-41.
72. Шинкарьов Ю. В. Спеціальні засади призначення покарання у Руській правді. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право". 2018. Вип. 28. С. 106-114.
73. Шинкарьов Ю. В. Спеціальні засади призначення покарання у Руській правді. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право". 2018. Вип. 28. С. 106-114.
74. Щербатюк В. М., Сокур Ю. В., Орищенко Ю. В. Козацьке право Запорозької Січі в контексті українського правотворення. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2020. № 1. С. 53-61.
75. Яцишин М. Нововведення в загальних положеннях кримінального права та майнових покараннях за Першим Литовським Статутом 1529 р. Історико-правовий часопис. 2019. № 2. С. 3-6.

Інформаційні ресурси

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Рік введення

2023